

Uit navolging. Ook wel omdat het zoo gewichtig schijnt. En óók wel — het hart is arglistiger dan eenig ding! — omdat we graag door het poortje van een onzekerheidje zouden ontkomen aan den greep van Gods duidelijk genoeg geopenbaarden wil.

Voor wie met de oprechte bede: „Heere, leer mij Uwen weg, leid mij in Uwe waarheid“, zijn oor openzet voor het Woord Gods, verdwijnen er heel wat vragen.

„Den oprechte gaat het licht op“.

B.

F.

Het adres voor deze rubriek is voortaan: MOL-
LERUSSTRAAT 12, BAARN.

HET BOEK VAN DE WEEK

Dr. L. P. v. d. Does, Christian Science als
sociaal verschijnsel. — N.V. W. D. Meinema,
Delft, 1933.

Dezen zomer promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam de heer L. P. v. d. Does op een sociologische dissertatie, die we gaarne als „boek van de week“ bij onze lezers introducereeren.

Dr. v. d. Does stelde zich ten doel het sociaal effect, dat een sekse — in casu Christian Science — in de maatschappij heeft, na te gaan. Deze godsdienstvorm leende zich daar zoo uitstekend toe, omdat ze vóór alles — speciaal door de genezingen — praktisch is. Het was daarom voor den schrijver niet noodzakelijk, om op allerlei theologische en filosofische controverse in te gaan, hoewel uit het literatuur-overzicht blijkt, dat hij er goed mee op de hoogte is.

In het eerste hoofdstuk wordt een kort overzicht van de leer gegeven. Uitgangspunt is het principe dat stof niet bestaat, geen realiteit is, waar dan volgens de Scientisten door deductie uit zou volgen, dat zonde, ziekte en dood eveneens geen werkelijkheid zijn. Deze openbaring, of om met de Scientisten te spreken: deze ontdekking schonk Mrs Eddy, de stichtster van dezen godsdienst aan de wereld. Het leven van deze door haar aanhangers aanbeden en door de tegenstanders verguisde vrouw, behandelt de Schrijver in enkele bladzijden van een tweede hoofdstuk.

Nadat alzo een inleiding is gegeven op de stof, begint in het derde hoofdstuk het eigenlijke wetenschappelijke onderzoek naar Christian Science als sociaal verschijnsel.

Met gebruikmaking van de moderne historische methoden schetst de Auteur de verbluffende manier waarop de Christian Science organisatie heel spoedig in ledental toeneemt, de vestiging der practitioners (dit zijn de Christian Science dokters), het vormen der „societies“, die het begin van een kerk waren, de vorming der gemeenten, en den bouw van de schitterende Moederkerk in Boston. Na een twintigtal jaren vond men de aanhangers van de nieuwe leer overal in de Unie tot

in de kleinste plaatsen toe, terwijl in Europa de Science allereerst zijn intrede in Engeland deed. In Frankrijk zijn zelfs nu nog — zooals in alle Katholieke landen — weinig aanhangers, terwijl in Nederland er waarschijnlijk niet meer dan duizend zullen zijn, ofschoon deze godsdienstvorm hier te lande wel langzamerhand aan invloed toeneemt. De Schrijver doet uitkomen, hoe ingewikkeld het mechanisme der Christian Science organisatie is, en vertelt daarvan interessante dingen. B.v. dat iedere staat in de Unie en daarbuiten een Christian Science perscomité bezit, dat ervoor moet zorgen, dat er niets ten nadeele van de beweging in de pers wordt gezegd, of, wanneer dit toch gebeurt, onmiddellijk door de betrokken redactie een „correctie“ wordt opgenomen. Doch nog verder gaan de werkzaamheden van deze comités. Iedere vijandige publicatie trachten ze te onderdrukken. Speciaal omdat tot dit kerkgenootschap de meer welgestelden behooren, die over geld — hetgeen in de Vereenigde Staten macht beteekent, — beschikken, gelukt hun dit in vele opzichten. De schrijver weet met een groot aantal voorbeelden te bewijzen, dat verschillende boeken, die een aan Christian Science vijandige strekking hadden, opgekocht werden en nu zeer moeilijk te verkrijgen zijn. Gelukt het een auteur toch zijn boek gedrukt te krijgen, dan beschikt de organisatie nog over andere middelen om de verspreiding ervan te beletten. Dit bewijst de historie van het boek van Dakin. Reeds voor het verschijnen van dit werk, dat een critische beschrijving van Mrs Eddy's leven geeft, deed de organisatie (mislukte) pogingen om het manuscript in handen te krijgen. Spoedig na de publicatie kregen de boekhandelaren, die het te koop aanboden, tal van brieven — de schrijver geeft hiervan voorbeelden — waarin met boycot en andere straffen werd gedreigd, indien men met den verkoop zou doorgaan. Zoo groot was de pressie die op de boekverkoopers werd uitgeoefend, dat 70 procent van hen het niet meer durfden verkoopen. De verschillende publicatiecomités bezochten eveneens de bibliotheken, die het werk hadden aangeschaft en vroegen de directies het niet uit te leenen, daar het een zeer onjuist beeld van Mrs Eddy's leven gaf. Door dit onderdrukken van de verschillende werken, die daardoor zeer zeldzaam geworden zijn, is het moeilijk aan gegevens omtrent de beweging te komen. Dr. v. d. Does ondervond die moeilijkheid. Hij moest reizen maken naar Engeland en andere landen om de literatuur die desondanks over Christian Science bestaat te vinden en te raadplegen. Maar zijn moeite werd beloond, getuige een, men zou zeggen bijna volledig literatuuroverzicht van meer dan vijfhonderd werken. Merkwaardig is het daarbij op te merken, hoe spoedig de literatuur betreffende de godsdienstsociologie verandert. Waren een tiental jaren geleden mannen als Weber nog de leidende figuren op dit gebied, nu worden ze door den Auteur nog ternauwernood vermeld.

Verscheidene interessante dingen worden voorts meegedeeld over de practijken der beweging. Men zou b.v. verwachten, dat de adepten van dezen

godsdienst het principe dat stof niet bestaat eveneens ten opzichte van het geld zouden doorvoeren. Niets is echter minder waar. Rijk zijn wordt door de Scientisten als een door-God-gezegd-zijn beschouwd. En de kerk zelf wist in den toch zoo korten tijd van haar bestaan schatten en rijkdommen te verzamelen, die verbazing wekken. Mrs Eddy, die aanvankelijk straatarm was, bezat toen zij stierf, een fortuin van meer dan drie miljoen, dat na haar dood aan de kerk kwam, en deze in financieel opzicht weer sterker maakte. Zeer merkwaardig zijn voor den buitenstaander de middelen die „Moeder“ (want aldus werd de stichtster genoemd) gebruikte, om geld bijeen te brengen. Iederen nieuwen druk van „Science and Health“, het werk dat Mrs Eddy schreef, moesten de Scientisten koopen, hoewel in den nieuwen druk soms slechts een paar regels veranderden, en ook werden de aanhangers verplicht zich op al de Christian-Science-periodieken te abonneren. Als Mrs Eddy voor een van haar vele processen die ze voerde geld noodig had, vroeg ze dat aan de geloovigen voor... nieuwe japonnen. De Schrijver geeft tientallen soortgelijke voorbeelden, waaruit inderdaad blijkt, dat Christian Science de kerk van de volle portefeuille is.

Men is geneigd de vraag te stellen: rees er nooit verzet tegen deze methoden, die van godsdienst een handelszaakje maakten? De Schrijver voorziet en beantwoordt haar. Inderdaad waren er al en toe ontevreden elementen in de beweging. Maar Mrs Eddy, en ook de directeuren die na haar dood in 1910 de leiding op zich namen, kenden ten opzichte van zulke personen geen genade. Ieder die niet onmiddellijk gehoorzaamde werd uitgebannen (dat blijkt uit de lijsten van verwijderde personen die de Auteur samenstelde). Tevens werd er zeer nauwkeurig op gelet wie tot de kerk werden toegelaten. De meeste leden ondergaan een proeftijd van enkele jaren. Men weet dan meestal wel in hoeverre ze te vertrouwen zijn.

De kern van dezen godsdienst vormen de genezingen, die de schrijver met groote objectiviteit bespreekt; de mislukkingen worden niet vergeten. Het meest interessante deel van dit werk lijdt mij het verklarende. De schrijver, die aan het begin zegt een descriptieve studie te zullen geven, gaat voor deze verklaring van de feiten uit, en vervalt niet in geredeneer, maar doet tegen den fellen achtergrond van de Amerikaansche samenleving deze „godsdienst-handelszaak“ die in de Unie zoo'n groote betekenis heeft, scherp zien.

Zonder phrasen, zonder zoeken naar sub-ordinaties van oorzaken maakt hij duidelijk welke de redenen, de diepste oorzaken, waren dat de menschen tot de Science kwamen, en waarom deze godsdienst een dergelijke aantrekkingskracht uitoefende.

We kunnen dit werk in de belangstelling van onze lezers aanbevelen. Het is een welkome aanvulling van de schaarsche literatuur die in Nederland over de sociologie van den godsdienst bestaat, om over Christian Science maar niet te spreken. C. T.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

De psychische ontwikkeling van den mensch tusschen
zijn dertigste en vijfzigste jaar

door Prof. Dr J. WATERINK.

I.

Misschien zijn er onder mijn lezers niet weinigen, die het onderwerp van dit artikel ietwat vreemd vinden. Natuurlijk, men kan wel spreken over de psychische ontwikkeling van een kind. Men wil ook nog wel spreken over de ontwikkeling van een jongmensch in de puberteitsjaren. Misschien erkent men zelfs, dat die ontwikkeling zich voortzet tot ongeveer het dertigste levensjaar — maar als iemand dan ook zoo ver gekomen is, dat hij dertig jaar is, dan is hij toch stellig wel uitgegroeid. Kunnen wij dan ook nog spreken van een psychische ontwikkeling?

En ik hoor een ander reeds opmerken, als hij het onderwerp van deze schets hoort: „de psychische ontwikkeling van den mensch tusschen zijn dertigste en vijfzigste jaar“. „Wat kan dat zijn, want ik beleef elken dag het verschil tusschen man en vrouw en de verscheidenheid die er is in beider psychische gesteldheid“.

En nog een derde wil ik even aan het woord laten komen: Het is de man die opmerkt, dat de jaren dertig en vijfzig dan toch wel heel willekeurig gekozen zullen zijn, stel dan dat er sprake is van een psychische ontwikkeling gedurende die jaren.

Wel, mijne lezers, als deze bezwaren bij U opgekomen zijn, dan hebt gij van uw standpunt volkomen gelijk. Wanneer ge denkt, dat de ontwikkeling van den mensch tusschen het dertigste en vijfzigste jaar geen ontwikkeling is in denzelfden zin als de ontwikkeling die wij bij het kind waar-

nemen, dan hebt ge gelijk. Wanneer ge denkt, dat wij bedoelen willen, dat de psychische ontwikkeling van den man eenzelfde is als die van de vrouw en wanneer ge meent, dat ge dat in ons onderwerp kunt lezen, dan hebt ge ook gelijk, dat ge tegen ons onderwerp bezwaar maakt.

Maar wanneer ge denkt, dat de jaren dertig en vijfzig willekeurig gekozen zijn, dan hebt ge ongelijk. Tenzij dan dat ge zoudt meenen, dat jaargrenzen in de zielkunde strakke, onbewogen grootheden zijn. Want dit wil ik wel dadelijk zeggen: de jaargrenzen beteekent in de psychologie altijd een „ongeveer“.

Maar als ik u mijn onderwerp even nader toelicht, dan zal u blijken, dat uw onderstelling onjuist was. Het was niet de bedoeling om te zeggen, dat de ontwikkeling tusschen het dertigste en vijfzigste jaar een ontwikkeling is in denzelfden zin als van baby tot jongeling. En het is evenmin de bedoeling om u in den waan te brengen, dat er geen onderscheid bestaat in psychisch opzicht tusschen man en vrouw. Trouwens zooveel naïefheid zult ge mij bij mijn bedoelingen toch ook moeilijk kunnen toedichten.

Maar toch kunnen wij wel degelijk van een ontwikkeling tusschen het dertigste en vijfzigste jaar spreken. Er is wel degelijk een groei, zij het dan ook niet steeds een groei zooals wij dien opmerken in de lente, maar ook in den zomer komt er nog het St. Janslot in de natuur. En is het geen verdere groei van den boom, wanneer straks aan zijn takken de vruchten rijpen? Is het geen ontwikkeling aan den struik, wanneer deze straks gloeit in de herfstzon met rijpe, kleurige bessen? Zie, in dien zin kunnen wij wel degelijk van ontwikkeling spreken, ook in den nazomer. En in dien zin, maar dan nog met veel rijker gedachten, kunnen we spreken van de ontwikkeling van den mensch tusschen zijn dertigste en vijfzigste jaar. En als wij dan spreken over de ontwikkeling van den mensch, dan is daarbij ook wel degelijk gedacht aan het feit, dat er eenige algemeene wetten zijn, die de ontwikkeling, zoowel die van den man als die van de vrouw, beheerschen. En natuurlijk

is er dan verscheidenheid, zooals er verscheidenheid is in de ontwikkeling tijdens de puberteit, en de jongen ook dan een gansch ander beeld vertoont dan het meisje.

En nog verder moet ik mijn onderwerp rechtvaardigen. Ik noemde het dertigste en vijfzigste jaar als grenzen. En het zijn grenzen, mits ge slechts zoo goedwillig zijt, daarbij te verstaan wat wij straks noemden de algemeenschap van de waarde van het cijfer bij de grensaanduiding in de zielkunde. Dertig jaar, dat is omstreeks de tijd waarin de dertig jaren volbracht zijn. Vijftig jaar, dat is ongeveer de tijd, waarin de eerste halve eeuw des levens zich afsluit. Dertig jaar en vijfzig jaar, het zijn de jaren van de twee keerkringen des levens. Omstreeks het veertigste jaar passeert de levenszon de middag-hoogte van het menschelek prestatievermogen. Omstreeks veertig jaar is de mensch op de volle hoogte van zijn kracht. En zooals de hooge bergtoppen een voorpost hebben in het „Joch“, waar men rust voor men de punt gaat bestijgen, zoo heeft 's levens hoogtepunt omstreeks het veertigste jaar een reeds ver omhooggeheven voorstation in het dertigste, waar de laatste voorbereidselen voor den stormloop naar 's levens gloriepunt worden gemaakt. En zooals men op het „Joch“ na het afdalen van de verheven spits zich nog wel hoog weet, maar toch weemoedig omziet naar hetgeen achter ligt, zoo is het vijfzigste jaar het jaar, waarin het bewustzijn doordringt, dat 's levens bergtocht zijn hoogste punt bereikte; al is er dan nog kracht; al is er dan nog ongebroken levenszin.

Tusschen de jaren dertig en vijfzig ligt alzo voor den mensch de tocht over 's levens hoogtepunt. En heel de psychische ontwikkeling van den mensch in deze jaren hangt ten nauwste met dezen overgang in de levensrichting samen. Eerst richt het leven zich nog telkens naar boven, naar het verder klimmen, naar het omhoog groeien. Ergens in deze twintig van de beste levensjaren gaat de lijn naar beneden buigen en begint het afdalen. En nu kunnen wij het beeld van den berg vasthouden.

ZEN
E

Evangelisa

Als Gie
deugd m
der and
eer ach
Leonius
stand bi
jonge w
woord v
dan een

De Kam
van zeer
bejegening
hem en z
Hij verwi
gehouden
door niem
aan een
den raad
toch altij

„Partij
anders de
ommozele
ik heb va
lijke liefc
den goede
zijn abse

— „Ja!
staat, reg
justitie of
zijn wij m
als met c
over spr
inderdaac
weinigens

— „Nie
zooals g
mensch,
door ster
Christend
leen de e
harte bij

— „Na
harte“, v
niet licht
een boos
kennis zo
zedelijk
zoo laag

Sommig
langzaam
kortsten
vlakke h
moeizaam
boven, of

ren kant
levens ga
langs gele
vinden da
de andere
beneden
naar bov
langzaam
en jaren
hoogte, n

Verder
zijn mens
tocht over
maar de
redig met
Anderen
treintje
spanning
welletjes
plezier zi
laten trek
slechts n
geeft en c

Doch r
spreken c
waarom
koos. Het
deze jare
omstreeks
gorden to
punt en
bewustzij

Een be
leeftijden
het keerp
jarigen n
den veer